

DOI: 10.5281/zenodo.3757911

UDC: 332.021

JEL: O57, R58

EUROPEAN EXPERIENCE OF THE PROBLEM AREA'S DEVELOPMENT REGULATION

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОБЛЕМНИХ ТЕРИТОРІЙ

Olena M. Lutskiv, PhD in Economics

SI "Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine", Lviv, Ukraine

ORCID: 0000-0002-8919-6761

Email: lutolen@i.ua

Received 21.07.2019

Луцків О.М. Європейський досвід регулювання розвитку проблемних територій. Науково-методична стаття.

У статті основну увагу зосереджено на вивченні сутності, мети та цілей регіональної політики ЄС. Проаналізовано думку закордонних вчених щодо ефективності реалізації політики згуртованості ЄС. Особлива увага приділена вивченню особливостей сучасного етапу реалізації регіональної політики ЄС, зміні акцентів, пріоритетів та перспектив її подальшого розвитку. Проаналізовано основні принципи сучасної регіональної політики ЄС. Виділено основні причини наявних структурних диспропорцій. Досліджено основні напрями реалізації політики вирівнювання соціально-економічного розвитку ЄС. Досліджено інструменти вирівнювання розвитку проблемних територій в ЄС. Проаналізовано особливості функціонування структурних фондів ЄС. Розглянуто принципи та критерії розподілу коштів структурних фондів та напрями надання фінансової підтримки проблемним територіям.

Ключові слова: проблемні території, диспропорції, регіональна політика, інструменти реалізації, структурні фонди, вирівнювання.

Lutskiv O.M. European experience of the problem area's development regulation. Scientific and methodical article.

The article focuses on the study of the nature, purpose and objectives of EU regional policy. The opinion of foreign scientists on the effectiveness of implementation of EU cohesion policy is analyzed. Particular attention is paid to the study of the features of the current stage of implementation of EU regional policy, change of accents, priorities and prospects for further development. The basic principles of modern EU regional policy are analyzed. The main reasons for the existing structural imbalances are highlighted. The main directions of implementation of the policy of equalization of the socio-economic development of the EU are explored. Equalization tools for the development of problem areas in the EU are explored. The peculiarities of the functioning of the EU Structural Funds are analyzed. The principles and criteria for the distribution of structural funds and the directions of providing financial support to problem areas are considered.

Keywords: problem areas, disproportions, regional policy, implementation tools, structural funds, leveling.

На сьогоднішній день однією з гострих проблем ЄС є економічно слабкі території, які потребують додаткової, зокрема і фінансової, допомоги та підтримки. Тому вирівнювання їх розвитку є важливим аспектом європейської економіки та визначає політику Європейського Союзу у сфері регіонального розвитку. Основною метою політики вирівнювання є підвищення до 2020 року показника ВВП на душу населення у найменш розвинутих країнах-членах ЄС до 75 % від показника середнього рівня по ЄС. Разом з тим слід зазначити, що регіональна політика ЄС спрямована не стільки на вирівнювання економічного розвитку, скільки на формування умов для подальшого власного успішного розвитку цих регіонів за рахунок використання їх внутрішнього потенціалу тобто оптимізації внеску власних ресурсів регіонів у забезпечення економічного зростання через розвиток конкуренції та зниження безробіття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням регіональної політики і розвитку ЄС, проблемам економічної конвергенції та політиці згуртування присвячені численні праці, як зарубіжних так і вітчизняних дослідників. Вагомий внесок у дослідження регіональної політики та розвитку проблемних територій внесли такі відомі західні вчені як: М. Річардсон (Richardson, 1973) [1], В. Дун (Dunn, 1978) [2], Х. Зібберт (Siebert (1960) [3], Р. Ромер (Romer, 1987) [4], Дж. Бредлі (Бредлі, 2006) [5], А. Маїрат (Maïrate, 2006) [6] та інші. Вітчизняні вчені теж значну увагу приділяють дослідженню особливостей формування регіональної політики та механізмів її реалізації, зміни її стратегічних пріоритетів; сучасним орієнтирам регіональної політики країн-членів ЄС, впливу регіональної політики на основні показники економічного та соціального розвитку регіонів; адаптації досвіду реалізації регіональної політики країн-членів ЄС до реалій України; тенденцій і процесів розвитку

територій та регіональних диспропорцій; напрямів і пріоритетів розвитку регіональної економіки; різних аспектів проблеми формування регіональної політики як у ЄС, та і в Україні. Серед них: О. Амоша, З. Варналій, А. Голіков, І. Лукинов, А. Мельник, Н. Мікула, А. Мокій, О. Новікова, С. Писаренко, Є. Савельєв, М. Чумаченко, В. Чужиков, С. Шульц та інші.

Метою статті є дослідження основних норм, принципів, завдань, напрямів та особливостей реалізації регіональної політики ЄС націленої на підтримку розвитку проблемних територій та аналіз інструментів подолання наявних територіальних диспропорцій в ЄС; узагальнення досвіду ЄС щодо вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів; вивчення особливостей використання та розподілу коштів структурних фондів ЄС.

Вклад основного матеріалу дослідження

Регіональна політика охоплює всі регіони й міста ЄС і має на меті підтримувати створення нових робочих місць, конкурентоспроможність підприємств, економічне зростання та сталий розвиток, а також підвищувати якість життя громадян. На сьогодні одним з основних пріоритетів реалізації регіональної політики ЄС є ефективно використовувати наявних ресурсів і можливостей регіонів. Головним її завданням є соціальна згуртованість країн-членів через зниження дисбалансів у рівнях розвитку регіонів цих країн. Серед причин територіальних диспропорцій виділяють: рівень ресурсного забезпечення, якість людського потенціалу, рівень розвитку інфраструктури, рівень інноваційної активності, структурні зміни тощо. Тому вирівнювання розвитку регіонів є важливим аспектом європейської економіки.

Загалом в основі регіональної політики Європейського Союзу визначено основні програмні завдання, спрямовані на покращання ситуації в регіонах, зокрема: сприяння розвитку та структурному вирівнюванню відсталих регіонів; трансформацію регіонів, що потерпають від промислового спаду; стимулювання розвитку та структурного вирівнювання сільських районів; стимулювання розвитку та структурного вирівнювання північних районів. [7].

Саме тому цими питаннями так цікавляться закордонні вчені. Так, Бредлі Дж. (Bradley J., 2006) значну увагу приділяє оцінці впливу політики згуртованості Європейського Союзу на розвиток менш розвинених країнах та регіонів та роль структурних фондів у подоланні регіональних диспропорцій. На його думку, така політика повинна виходити за рамки стимулювання попиту має і бути спрямована на сприяння реальній конвергенції, головним чином, через механізми підвищення продуктивності та пропозиції [5]. А. Маїрат А. (Mairate A. (2006) значну увагу у своїх працях акцентує на необхідності реформ структурних фондів [6]. На думку, Дж. Маркса (Marks, 1993) політика

згуртованості є, по суті, прикладом «сторони виплати», в яких багатші та більш конкурентоспроможні держави-члени допомагають біднішим та менш конкурентоспроможним державам з бюджетними грошовими трансфертами. Таким чином, згуртований бік виплати є частиною складної системи «витрат», в якій багатші держави-члени «компенсують» біднішим відкриття їм нових ринків для торгівлі та змогу залучати зовнішні інвестиції [8].

Критикує політику згуртованості Хікс С. (Hix, 1994), а саме щодо мотивації багатих та потужних держав передачі платежі менш розвиненим. На його думку, політику згуртованості слід вивчати через внутрішньодержавні інструменти, а не через міжурядові підходи. Він припускає, що роль наднаціональних інститутів - і зокрема роль Комісії – не обмежується реалізацією політики, а поширюється на всі етапи діяльності – процес розробки політики, включаючи формулювання політики та пропозицію політики [9].

Політика вирівнювання територіальних диспропорцій ЄС включає систему інструментів здебільшого централізованого впливу, які стимулюють використання внутрішнього потенціалу територій. Це: надання державних інвестицій у розвиток інфраструктури проблемних регіонів; субсидії та податкові пільги (або повне звільнення від місцевих податків терміном від 5 до 10 років) підприємцям, які відкривають або розширюють своє виробництво та створюють нові робочі місця в проблемних регіонах; дотації депресивним регіонам. Сьогодні політика вирівнювання в ЄС має три основні напрямки. По-перше, робиться акцент на сприянні економічному наближенню, щоб допомогти менш розвиненим регіонам (які розташовані в основному в нових країнах-членах ЄС) зменшити відставання від більш розвинених країн. По-друге, реалізуються заходи, спрямовані на підвищення регіональної конкурентоспроможності і зайнятості. По-третє – сприяння співпраці між регіонами і країнами, щоб зменшити економічне значення національних кордонів.

Далі більш детально зупинимось на основних принципах сучасної політики вирівнювання ЄС, які передбачають перерозподіл повноважень з метою їх ефективного використання та заохочення регіональних ініціатив, співробітництва між суб'єктами різних рівнів задля досягнення спільної мети, серед них [10]:

— субсидіарність – всі дії повинні впроваджуватися на якомога нижчому рівні, які в змозі їх захистити в межах регіону або країни-члена ЄС; надання публічних послуг максимально близько до її безпосереднього споживача з урахуванням можливості якісного їх надання шляхом концентрації для цього матеріальних, фінансових та інших ресурсів на відповідному рівні територіального управління;

- децентралізація – перерозподіл владних повноважень на користь органів місцевого самоврядування з передачею їм відповідних ресурсів;
- програмування – органи ЄС контролюють і здійснюють моніторинг використання коштів, а також забезпечують відповідність реалізації політики конкретним директивам ЄС; реалізація державної регіональної політики на основі взаємопов'язаних довгострокових стратегій, планів та програм;
- партнерство – як в плануванні, так і в реалізації регіональної політики повинні брати участь усі зацікавлені соціальні партнери; передбачає урахування пріоритетних довгострокових та короткострокових цілей;
- доповнюваності – фонди ЄС повинні доповнювати фінансові кошти країн-членів, а не замінити їх;
- концентрації – фінансові ресурси, які надає ЄС окремим державам-членам чи суб'єктам територіального, регіонального розвитку, мають бути доповнені за рахунок місцевих джерел;
- координації – регулювання діяльності структурних фондів проводиться з метою зосередження коштів на пріоритетних напрямках розвитку ЄС і обмеженої кількості проблемних регіонів, які обрані на основі відповідних критеріїв.

Окрім того з метою вирішення питань вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку країн-членів ЄС використовується принцип компліментарності, який передбачає конкретизацію фінансового внеску всіх учасників проекту, тобто країн-членів ЄС, для ефективного вирішення спільними зусиллями поставлених завдань та проблем, пов'язаних з неоднаковим рівнем їх соціально-економічного розвитку.

Слід зазначити, що з кожним роком політика регіонального розвитку ЄС змінює акценти із забезпечення сталого регіонального розвитку до створення умов для саморозвитку регіонів. Таким чином, такий принцип державної регіональної політики, як всебічна допомога територіям та цілим країнам щодо їх розвитку трансформується на принцип вираженої та конкретної допомоги, що сприяє територіальному розвитку, але в умовах певної їх самостійності в таких питаннях.

Дотримання вищезазначених принципів регіональної політики в ЄС зумовлює реалізацію шести пріоритетних напрямків [11]:

- сприяння структурній перебудові та розвитку проблемних територій;
- надання їм фінансової допомоги;
- боротьба з тривалим безробіттям, підтримка і стимулювання зайнятості;
- адаптація підприємств, робітників промисловості та виробничої сфери до системних змін, які загрожують безробіттям;
- фінансування розвитку сільськогосподарських територій та прискорення структурної

перебудови сільського господарства;

- допомога країнам (регіонам) із вкрай низькою населеністю територій.

Що стосується цілей і завдань регіональної політики ЄС, то це альтернатива між загальнонаціональною ефективністю і міжрегіональною справедливістю. Вибір першого передбачає більш ефективне розміщення регіональних ресурсів з метою максимізації загальнонаціональної користі. Вибір другого означає більш справедливий розподіл доходів, робочих місць чи об'єктів з урахуванням інтересів певного регіону.

Для допомоги розвитку проблемних територій ЄС застосовує цілу систему стимулюючих інструментів: надання державних інвестицій у розвиток інфраструктури проблемних регіонів; субсидії та податкові пільги (або повне звільнення від місцевих податків терміном от 5 до 10 років) підприємцям, які відкривають або розширюють своє виробництво та створюють нові робочі місця в проблемних регіонах; дотації депресивним регіонам так, наприклад економіка та соціальні програми східних регіонів Німеччини майже повністю базуються на дотаціях з центру та фондів ЄС [11].

Загалом, надання фінансової допомоги відсталим регіонам і стимулювання залучення інвестицій в їх економіку стали визначальними та дієвими напрямками реалізації політики вирівнювання територіальних диспропорцій в країнах ЄС. На сьогодні основними інструментами реалізації політики вирівнювання рівнів економічного розвитку країн-членів ЄС є структурні фонди, які вважають найбільшими регіональними інвестиційними програмами в Європі з великим потенціалом підтримки політики соціального включення та боротьби з бідністю, заохочення соціальних інновацій та зменшення економічних та соціальних відмінностей між європейськими регіонами. Ці фонди створюються спільними зусиллями країнами-членами ЄС. Кожна країна платить свій відсоток до його бюджету. Багаті країни дають більше (2% і більше), бідніші – менше (до 1%) свого бюджету. Потім структурні фонди розподіляють між усіма країнами ЄС таким чином, що країни з найнижчим валовим внутрішнім продуктом отримують найбільше, а з високим – найменше. За рахунок коштів фонду фінансуються проекти за трьома цілями регіональної політики: конвергенція; регіональна конкурентоспроможність та зайнятість; європейська територіальна кооперація. Тобто більшість фондів ЄС спрямовуватиметься на менш розвинені регіони для підвищення їх економічного та соціального розвитку. Ці регіони отримають доступ до вищого рівня співфінансування ЄС і зможуть витратити ці гроші на більш широке коло пріоритетів. Вони відіграють важливу роль у просуванні проектів та ініціатив, що підтримують створення робочих місць, економічного зростання, поліпшення якості життя та стійкий розвиток у всій Європі. Кошти

структурних фондів працюють на основі відшкодування витрат на проект, а не за рахунок попереднього фінансування проектної ініціативи. Щоб будь-який проект мав право на фінансову підтримку ЄС, він повинен спочатку бути забезпечений відповідними коштами з інших джерел, таких як національні, регіональні чи місцеві органи влади та / або приватний сектор. Позитивною тенденцією є те, що на період 2014–2020 рр. найбільша стаття видатків з бюджету ЄС будуть направлені на наповнення структурних фондів на користь бідніших регіонів. У 2014–2020 роках ці країни отримують 185,37 млрд. євро, перехідні країни – 36,16 млрд. євро, розвинені – 55,52 млрд. євро. Малонаселеним і віддаленим районам виділено 1,56 млрд. євро, на міжрегіональний розвиток – 10,23 млрд. євро. Більше за інших із зазначених коштів отримає Польща (82,27 млрд. євро), Італія (33,08 млрд. євро) та Іспанія (28,31 млрд. євро) [12].

На сьогодні в ЄС діють наступні структурні фонди [13]:

1. Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF) – спрямований на підтримку програм регіонального розвитку, економічних реформ, підвищення конкурентоспроможності та територіальної кооперації, зміцнення економічної та соціальної згуртованості в ЄС шляхом виправлення дисбалансу між своїми регіонами. Пріоритетами фонду є модернізація економічних структур, створення стійкої зайнятості і економічного зростання, дослідження та інновації, захист навколишнього природного середовища і попередження ризиків. Головним завданням фонду є зменшення диспропорцій у розвитку країн-членів ЄС. Насамперед його кошти націлені на підтримку і розвиток депресивних і периферійних регіонів. На 2014–2020 рр. ERDF має загальний бюджет майже 200 млрд. євро на підтримку економічного зростання, створення додаткових робочих місць та зменшення регіональних відмінностей.
2. Європейський соціальний фонд (ESF) націлений на надання допомоги представникам певних районів, галузей і професій, які опинилися у важкому становищі в результаті трансформаційних змін у промисловості ЄС. Він націлений на: підвищення рівня адаптації працівників та підприємств до нових умов, спрощення доступу до зайнятості, зниження трудової дискримінації людей із обмеженими можливостями, проведення реформ у сфері зайнятості. Ресурси фонду спрямовують на реалізацію програм із скорочення безробіття, подолання соціальної нерівності, гармонізацію професійного і сімейного життя жінок.
3. Фонд згуртування (Cohesion Funds) – спрямований на реалізацію проектів у галузі охорони навколишнього середовища, розвитку транспорту у менш розвинутих країнах-членах ЄС та проектів із модернізації трансєвропейських транспортних мереж.

Кошти з Фонду згуртування виділяються для країн ВВП яких становить менше 90% від середнього значення по ЄС, за умови, що вони мають розроблені програми економічного розвитку, що відповідають критеріям економічного й монетарного союзу, викладених у договорі про ЄС.

Окрім того в ЄС існують й інші секторальні фонди, які впливають на розвиток території. Це Європейський сільськогосподарський фонд для розвитку сільських районів (EAFRD), Європейський фонд аграрних гарантій (EAGF), Європейський Морський фонд та фонд рибальства (EMFF). Із структурних фондів ЄС виділяється також додаткове фінансування на заходи, спрямовані на поліпшення володіння технологіями, збільшення зайнятості та підвищення конкурентоспроможності регіонів тощо [13].

Результатами функціонування європейських структурних фондів є реалізація механізму інвестиційного мультиплікатора – приріст національного доходу фактично перевищує приріст інвестицій в 2,9–4,5 рази; збільшення частки приватних інвестицій у проекти до 85%; можливість залучення додаткових коштів від міжнародних організацій та приватних інвесторів; спрощення узгоджувальних процедур; концентрація коштів у фондах; гарантія реалізації затверджених проектів; стимулювання ініціатив на регіональному рівні [12].

Що ж до механізму використання коштів структурних фондів, то в ЄС запроваджено такі основні принципи [14]:

- кожна країна приймає стратегію використання коштів фондів, регіони – операційні програми, що затверджуються Європейською Комісією;
- Європейська Комісія на основі затверджених стратегій та операційних програм проводить розподіл коштів фондів;
- країни та окремі регіони управляють операційними програмами, виокремлюючи при цьому реалізацію індивідуальних проектів;
- Європейська Комісія проводить загальний моніторинг програм та перевіряє національні системи контролю.

Ключовим індикатором для отримання коштів у рамках програм Структурних фондів та Фонду єдності є ВВП на душу населення. Слід наголосити на тому, що з 2014 році змінився механізм розподілу коштів із структурних фондів. Так, якщо до 2014 року виділяли 2 типи регіонів то починаючи з 2014 року – три. Поділ регіонів на три групи дозволив дещо обмежити кількість проблемних територій з метою попередження «розпилення» коштів на більш розвинені регіони. Так, у межах цього індикатора до 2014 р. виділяли два типи регіонів:

- депресивні – регіони, в яких ВВП на 1 особу нижче за 75% від середнього показника по ЄС;
- недепресивні регіони – регіони, в яких ВВП на 1 особу вище за 75% від середнього показника

- по ЄС.
- у бюджет ЄС на 2014–2020 рр. виділено вже три групи регіонів:
- найменш розвинені регіони – ВВП на 1 особу нижче за 75% від середнього показника по ЄС;
- перехідні регіони – ВВП на 1 особу коливається в межах 75–90% від середнього показника по ЄС;
- більш розвинені регіони – ВВП на 1 особу вище за 90% від середнього показника по ЄС.

Найбільший обсяг фінансування у напрямку регіональної політики ЄС – «Інвестиції для росту і зайнятості», призначений для менш розвинених регіонів – з ВВП на душу населення з урахуванням паритету купівельної спроможності валют (ПКС) нижче 75% від середнього по ЄС рівня (такі регіони розташовані в основному в

країнах Центрально-Східної та Південної Європи). Певний обсяг асигнувань отримують регіони перехідного типу (з ВВП на душу населення від 75 до 90% від середнього по ЄС) і більш розвинені (ВВП на душу населення становить 90% від середнього по ЄС) [12].

На розвиток регіонів з менш сприятливими умовами використовується близько 2/3 усіх виділених коштів структурних фондів. Щодо розподілу коштів за окремими країнами-членам ЄС у 2007-2013 та 2014-2020 рр. то склад першої десятки лідерів за обсягами одержуваних асигнувань не змінився. І надалі безсумнівним лідером залишається Польща, а Італія перемістилась з третього на друге місце. Розподіл коштів структурних фондів позначено на рис. 1.

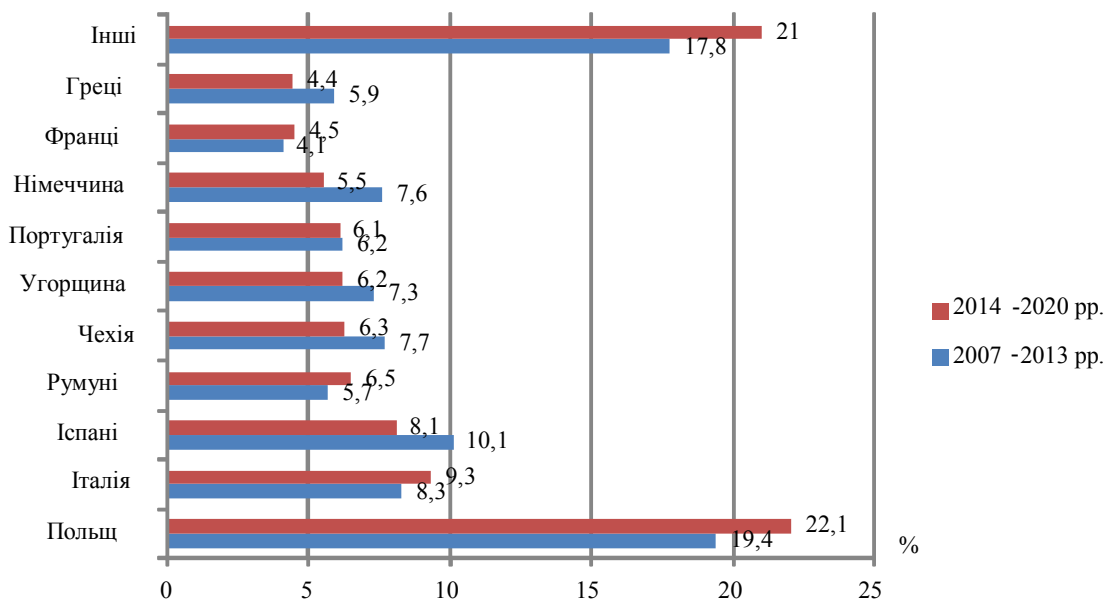

Рис. 1. Розподіл коштів структурних фондів між основними країнами-членами ЄС у 2007-2013 та 2014-2020 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [11, 15]

Слід зазначити, що наприкінці 2013 року погоджено нові правила, положення та процедури щодо використання структурних та інвестиційних фондів ЄС у новому фінансовому періоді 2014-2020 рр. та внесено наступні узгоджені зміни [11]:

1. Впроваджені заходи для спрощення використання структурних та інвестиційних фондів ЄС.
2. Витрати структурних фондів ЄС повинні бути більш зосереджені на досягненні ініціатив, які допомагають досягти п'ять основних цілей Стратегії «Європа 2020» яка встановлює п'ять основних чинників зміцнення економіки: 1 – 75% населення у віці від 20 до 64 років повинні бути працевлаштованими. 2. 3% ВВП ЄС має бути інвестовано в дослідження і розробки. 3. Мають бути досягнуті цілі енергетичної політики та політики регулювання клімату (в т.ч. на 3% повинна бути знижена забрудненість навколишнього середовища).
4. Частка учнів, що перервали освіту, не повинна перевищувати 10% і не менше 40% молоді повинні мати вищу освіту.
5. Суттєво має бути скорочена кількість людей, які перебувають під загрозою опинитися за межею бідності.

3. Більше уваги приділятиметься моніторингу та оцінюванню проектів, що фінансуються за рахунок структурних та інвестиційних фондів ЄС. Для цього кожна країна має підготувати план моніторингу та оцінки на початку фінансового періоду, щоб допомогти оцінити ефективність та вплив протягом усіх інших періодів реалізації проекту. Моніторинг регіонального розвитку ЄС є постійним безперервним процесом, що все більше стає невід'ємною частиною циклу виконання

програми або проекту регіонального розвитку. Таким чином орієнтація на меншу кількість пріоритетних напрямів підтримки дозволить більш цілеспрямовано інвестувати.

Слід також відзначити, що згладжування міжрегіональних диспропорцій в ЄС залежить від активності в сфері НДДКР. Серед країн-членів ЄС мінімальні показники інноваційної активності мають Греція – 29% та Португалія – 26%. Низькі позиції в інноваційній сфері займають також і країни, що недавно стали членами ЄС, а саме Словенія, Чеська Республіка, Болгарія. Міжрегіональна диференціація за показником інноваційної активності між країнами-членами ЄС становить 2,8 рази. Основною проблемою залишається те, що зростання витрат на НДДКР в «бідних» країнах відбувається переважно за рахунок нарощування державного фінансування, тоді як приватний бізнес орієнтується на науковий потенціал високорозвинених країн-членів ЄС.

Серед основних інструментів активізації інноваційної діяльності та зменшення диспропорційності інноваційного розвитку є субсидії для підприємств, які впроваджують інновації. Для багатьох підприємств саме такі дотації і були основним джерелом фінансування інноваційних розробок. Серед інструментів підтримки інноваційно розвитку слід виділити також і надання безпроцентних чи пільгових позик та грантів на державне замовлення на інноваційної продукції. Так, на сьогодні більшість проектів (особливо ті, які здатні забезпечувати певні надходження) все більше фінансуються за

рахунок комбінації грантів і позик або інших фінансових інструментів, зокрема участі у капіталі. Ще одним важливим джерелом фінансування інноваційних розробок в ЄС є венчурний капітал. Значну частку він займає у фінансуванні інноваційної діяльності у Великобританії та Нідерландах.

Тобто слід зазначити, що ліквідувати диференціацію між провідними економічними центрами ЄС і проблемними територіями можна лише шляхом створення можливостей для нарощування в регіонах також і власного потенціалу інноваційного розвитку. Нова програма регіонального розвитку «Горизонт 2020» прагне забезпечити фінансування розвитку досліджень та інновацій для економічного зростання на трьох взаємодоповнюючих пріоритетах: Передова наука (Excellent Science), Лідерство у промисловості (Industrial Leadership) передбачає стимулювання Європейського лідерства у промисловості за допомогою наукових досліджень, технологічних розробок та інновацій у нанотехнологіях, інформаційно-комунікаційних технологіях, новітніх матеріалах, біотехнологіях, космічних і передових виробничих технологіях і Суспільні виклики (Social Challenges) а також на міжнародній співпраці з партнерами з третіх країн, яка є необхідною для досягнення багатьох специфічних цілей визначених програмою, пов'язаних з зовнішньою політикою і міжнародними зобов'язаннями ЄС. Бюджет програми регіонального розвитку «Горизонт 2020» складає 87,7 млрд євро [16].

Abstract

Formulation of the problems. To date, one of the acute problems of the EU is the economically weak territories, which need additional (including financial) assistance and support. Therefore, the equalization of their development is an important aspect of the European economy and determines the European Union's policy in the field of regional development. The main objective of the equalization policy is to increase GDP per capita in the least developed EU Member States to 75% of the EU average by 2020. However, it should be noted that EU regional policy aims not so much at equalizing economic development, but at creating conditions for further own successful development of these regions through the use of their internal potential, ie optimizing the contribution of regions' own resources to ensuring economic growth through competition and reducing unemployment.

The purpose of the article is to study the basic norms, principles, tasks, directions and features of the implementation of EU regional policy aimed at supporting the development of problem areas and analyzing tools to overcome the existing territorial disparities in the EU; summarizing the EU's experience in balancing the socio-economic development of the regions; study of the use and distribution of EU structural funds.

Outline of the main research material. Regional policy covers all EU regions and cities and aims to support job creation, business competitiveness, economic growth and sustainable development, and improve the quality of life of citizens. Today, one of the main priorities for implementing EU regional policy is to make effective use of the available resources and capabilities of the regions.

The EU's policy of balancing territorial disparities includes a system of incentive instruments, for the most part, of centralized influence, which stimulate the use of the internal potential of territories. The basic principles of the modern EU equalization policy are analyzed. The goals, objectives and priorities of the EU's equalization policy are outlined. The system of incentive instruments for supporting the development of EU problem areas is analyzed. The structure of the Structural Funds and the criteria for allocating funds from them are analyzed. The structure of the Structural Funds allocation between the main EU member states in 2007-2013 and 2014-2020 is presented.

Conclusion. Summarizing the above, it should be noted that the policy in the field of development of problematic and, in particular, depressed territories of the EU is aimed at eliminating the causes of problems and depression and promoting their comprehensive socio-economic development. In the EU Member States, a significant number of new jobs have been created at the expense of structural funds, infrastructure has been

developed, including social. Due to the effective mechanism of redistribution of structural funds, the problem regions were able to achieve tangible positive changes and results, by attracting investment in projects to improve socio-economic development.

Список літератури:

1. Richardson H.W. Regional growth theory. Journal of Public Economics, Elsevier. – L.: 1973. Vol. 3(1). P. 93-94.
2. Dunn W.N. Bridging the Third Great Divide: Teaching Public Administration in Europe and America NISPAcee. Journal of Public Administration and Public Policy. 2008. № 1. P. 17–27.
3. Siebert, H. Regional Economic Growth Theory and Policy. Scranton, 1969. 1223 p.
4. Romer P.M. Growth based on increasing returns due to specialization. American Economic Review, 1987. May. V. 77. № 2. P. 78-92.
5. Bradley J. Evaluating the impact of European Union Cohesion policy in less-developed countries and regions, Regional Studies. 2006, 40. – P. 189–199.
6. Mairate A. The ‘added value’ of European Union Cohesion policy. Regional Studies. 2006. 40. P. 167–177.
7. Майборода Г.М. Політика вирівнювання розвитку регіонів в ЄС URL: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/497-politika-virivnyuvannya-rozvitku-regioniv-v-es>.
8. Marks G, Cafruny A, Rosenthal G. Structural Policy and Multilevel Governance in the EC. The State of the European Community, Boulder, Lynn Rienner, 1993. 393 p..
9. Hix S. The Study of the European Community: The Challenge to Comparative Politics, West European Politics, Vol. 17. No. 1. 1994, Pp. 1-30.
10. Бабінова О.О. Основні принципи, напрями та завдання державної регіональної політики щодо забезпечення сталого регіонального розвитку URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11boosrr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11boosrr.pdf)
11. How to access EU Structural and Investment Funds An ESN Guideline for public social services for 2014–2020. The European Social Network is supported by the European Commission. URL: https://www.esn-eu.org/sites/default/files/publications/How_to_access_EU_Structural_and_Investment_Funds_-_Interactive.pdf– 38 s/.
12. European Commission Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions A Budget for Europe 2020 – Part II : Policy fiches URL: http://ec.europa.eu/health/programme/docs/maff_2020_fiches_en.pdf.
13. Євросоюз пояснив пріоритети бюджету на 2014-2020 роки URL: <http://dt.ua/ECONOMICS/yevrosoyuz-poyasniv-prioriteti-byudzhetu-na-2014-2020-roki.html>.
14. Cohesion policy 2014 – 2020. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm#1.
15. Three objectives (2007–2013) URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_en.cfm.
16. Horizon 2020 — The Framework Programme for Research and Innovation (Brussels, XXX COM92011)808/3). URL: https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-energy_en.pdf.

References:

1. Richardson, H.W. (1973). Regional growth theory. Journal of Public Economics, Elsevier. – L.: Vol, 3(1), 93-94 [in English].
2. Dunn, W.N. (2008). Bridging the Third Great Divide: Teaching Public Administration in Europe and America NISPAcee. Journal of Public Administration and Public Policy, № 1, 17-27 [in English].
3. Siebert, H. (1969). Regional Economic Growth Theory and Policy. Scranton, 1223 [in English].
4. Romer, P.M. (1987). Growth based on increasing returns due to specialization. American Economic Review, May, V. 77, № 2, 78-92 [in English].
5. Bradley, J. (2006). Evaluating the impact of European Union Cohesion policy in less-developed countries and regions, Regional Studies 40, 189-199 [in English].
6. Mairate, A. (2006). The added value’ of European Union Cohesion policy, Regional Studies 40, 167–17 [in English].
7. Maiboroda, H.M. A policy of balancing regional development in the EU. Retrieved from: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/497-politika-virivnyuvannya-rozvitku-regioniv-v-es> [in Ukrainian].
8. Marks, G., & Cafruny, A., & Rosenthal, G. (1993). Structural Policy and Multilevel Governance in the EC, in: The State of the European Community, Boulder, Lynn Rienner, 393 [in English].

9. Hix, S. (1994). The Study of the European Community: The Challenge to Comparative Politics, West European Politics, Vol. 17, No. 1, 1-30 [in English].
10. Babinova, O.O. (2011). Basic principles, directions and tasks of the state regional policy for ensuring sustainable regional development. Retrieved from: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11boosrr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11boosrr.pdf) [in Ukrainian].
11. How to access EU Structural and Investment Funds An ESN Guideline for public social services for 2014–2020, The European Social Network is supported by the European Commission. Retrieved from: https://www.esn-eu.org/sites/default/files/publications/How_to_access_EU_Structural_and_Investment_Funds_-_Interactive.pdf – 38 s. [in English].
12. European Commission Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of the Regions A Budget for Europe 2020 – Part II: Policy fiches. Retrieved from http://ec.europa.eu/health/programme/docs/maff_2020_fiches_en.pdf [in English].
13. The EU explained the budget priorities for 2014-2020. Retrieved from: <http://dt.ua/ECONOMICS/yevrosoyuz-poyasniv-prioriteti-byudzhetu-na-2014-2020-roki.html> [in Ukrainian].
14. Cohesion policy 2014 – 2020 Retrieved from: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm#1 [in English].
15. Three objectives (2007–2013) Retrieved from: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_en.cfm [in English].
16. Horizon 2020 – The Framework Programme for Research and Innovation (Brussels, COM(2011)808/3). Retrieved from https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-energy_en.pdf [in English].

Посилання на статтю:

Луцків О. М. Європейський досвід регулювання розвитку проблемних територій / О. М. Луцків // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал.* – 2019. – № 4 (44). – С. 72-79. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/72.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3757911

Reference a Journal Article:

Lutskiv O. M. European experience of the problem area's development regulation / O. M. Lutskiv // *Economics: time realities. Scientific journal.* – 2019. – № 4 (44). – P. 72-79. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2019/No4/72.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.3757911

